

Geriye Dönüş Yok

Birçok sigara tiryakisi için çok geç olabilir. Pennsylvania'da yapılan bir araştırma, uzun yıllar çok sigara içmenin insanların akciğerlerinde bir reseptörü harekete geçirdiğini ve daha kolay kansere yakalanmalarına yol açtığını gösteriyor. Ve reseptör bir kez harekete geçtiğinde, hep açık kalıyor.

Araştırmacılar, 35 insanın ciğerinden alınan epitel hücreleri incelemişler. Bunlardan 28'i halen ya da geçmişte sigara içen insanlardı. Öteki 7'si ise hiç sigara içmemiş.

25 yıl boyunca günde 1 paket ya da 5 yıl boyunca günde 5 paket sigara içenlerin, içmeyenlere ya da az içenlere göre, bazı büyüme hormonları için ciğerlerinde harekete geçmiş reseptörlerin daha çok olduğu görülmüş. Bu alıcılar, olgunlaşmış ciğerde bulununca, bunlara bağlı hormonlar

kansere yol açabilen gereksiz hücre büyümesini harekete geçiriyor.

Reseptörlerden biri, cenindeki ciğer gelişiminde etkin olduğu bilinen gastrin salan peptit (GRP) denilen bir hormona bağlanıyor. GRP reseptörü uzun süreli çok sigara içenlerden alınan 13 kültürden 10'unda aktif. Az sigara içenlerin hiçbirinde GRP reseptörleri harekete geçirilmemiş ve sadece sigara içmeyenlerin birinde harekete geçmiş.

Ne kadar uzun süre sigara içerseniz bu reseptörü harekete geçirme şansınız o kadar artar. Denek gruptan 3'ü 20 yıldan kısa bir süre önce sigarayı bırakmışlar, ama hâlâ bu reseptörleri açılmış. Yine de çok geç sayılmaz. Orta yaşta sigarayı bıraksanız bile riskin çoğunu engelliyebiliyorsunuz.

Selda Ant

GNN, 25 Ağustos 1997

Yıldırıma Karşı

Queensland'de bir araştırmacı tarafından insanları yıldırım çarpmasından koruyacak taşınabilir bir alüminyum alet geliştirildi.

Mat Darveniza'nın geliştirdiği alet piramit biçiminde birleştirilmiş üç ince alüminyum borudan oluşuyor. Çok basit ve etkili olan piramite yıldırım düştüğünde, yük doğrudan toprağa geçiyor. Darveniza, laboratuvar testlerinde, piramidin altında durarak 1 milyon voltluk bir enerji uygulamış ve hiçbir etki hissetmemiş. Piramit rahat taşınabilmesi için borular birbirinin içine geçip küçülebiliyor. Piramit savunma bakanlıklarından ilgi görüyor ve açık alanda çalışan askerleri korumak için kullanılabilir.

Selda Ant

New Scientist, 23 Ağustos 1997

En Sıcak Taş

Ağustos'un ilk haftası iki Amerikalı Rio de Janeiro Ulusal Müzesi'nden bir meteorit çaldı. Ron Farrel ve Frederick Marcelli New York'a gitmeye çalışırken yakalandılar. Polis kayıp meteoritin bavulundaki bir ayakkabının içinde bulunduğunu açıkladı.

Ulusal Müze'de çalışan Maria Elizabeth Zucolotto, 446 g ağırlığındaki meteoritin bir eşinin daha olmadığını söyledi. Oliven ve spinel minerallerinde bulunduğu bu meteorit daha çok siyahımsı yeşil bir mineral olan ojitten oluşuyor. 1869'da Rio'nun batısına düşen meteoritin 4-5 milyar yıl yaşında olduğu düşünülüyor.

Zucolotto, Marcelli'nin koleksiyoncular arasında çok yaygın bir davranış olan değiş-tokuş önerdiğini söylüyor. Ayrıca bu insanların kendi taşlarını çok daha değerli göstererek, gelişmekte olan ülkelerin müzelerini soyduklarını belirtiyor. Özellikle Afrika ülkelerindeki müzeler bu tür değiş-tokuşlar sonucu talan edilmiş.

Özgür Ergin

New Scientist, 2 Ağustos 1997.

Bazı Balıklar Daha Şanslı

Bir güç kavgasını kazanan erkek balıklar daha az stresli ve cinsel çekiciliği daha fazla oluyorlar. California'da Stanford Üniversitesi'nden araştırmacılar bunun insanlarda da doğru olabileceğini söylüyorlar.

Araştırma grubu, bir Afrika balığı olan *Haplochromis burtoni*'nin stres hormonu kortizolü kontrol etmiş. Balık, sosyal hiyerarşiyi yeniden

kurmak üzere yeni bir tanka konmuş ve evvelce baskın olan balık bununla ilgili olan parlak renkliliğini kaybetmiş. Bundan sonra, bölge için yapılan kavga sırasında bütün erkek balıkların yüksek kortizol düzeyleri olduğu görülmüş.

Yeni balık baskın olduğunda, kortizol düzeyleri düşüyormuş. Testisleri daha ağırlaşmış ve beyinlerinde seksle ilgili daha fazla sinir oluşuyormuş.

Bir balığın sosyal konumu elinden alınırsa sinirlerin boyutu değişiyor. Araştırmacılar sosyal konumun değişmesinin birçok hayvanın ve dahası insanların da fizyolojisini değiştirebileceğini söylüyor.

Selda Ant

New Scientist, 16 Ağustos 1997.

